

A Román Népköztársaság talajainak az egységes talajképződési folyamat szellemében összeállított genetikai osztályozása

CONST. D. CHIRITA

Egyetemi Talajtudományi Tanszék, Bucuresti

A talajok képződésének és fejlődésének tanulmányozásában éppúgy, mint azoknak tipológiai megismerésében egy meghatározott genetikai osztályozást kell alapul vennünk, amelyből ki kell tűnnie:

- a talajképződés törvényeinek;
- az egyes talajtípusok kialakulásának;
- az egyes talajtípusok közötti genetikai viszonyoknak;
- a talajtípusoknak a talajképződési folyamat fejlődésében észlelhető egymásutánosságának (szukcessziójának).

A Dokucsájev óta adott számos genetikai talajosztályozás közül a V. R. Viljamsz által kidolgozott és az egységes talajképződés elméletére alapozott osztályozás volt az, amelyik kivált dialektikus-materialista lényege és széles-világos látóköre által.

Ezen elmélet szerint a talajok biológiai-történeti ismérvek alapján, a növényi formációk evolúciójának és a talajképződési folyamat fejlődésének periódusai, stádiumai és fázisai szerint csoportosulnak.

Ahhoz, hogy a hazánkban képződött összes talajtípusokat és altípusokat egy rendszerbe foglaljuk össze, olyan genetikai osztályozásnak a kidolgozása szükséges, mely Viljamsz elméletének elvi alapjaira támaszkodik.

Mivel a biológiai természetű folyamatok döntő jelentőséggel bírnak a talajok képződésében és fejlődésében, ezek képezik a talajok genetikai osztályozásának aljait is.

Tekintettel arra, hogy az egyes — ha szigorúan Viljamsz értelmezésében vesszük a periódus fogalmát — a szukcessziók sem teljes egészükben, sem egyformán nem játszódtak le a szárazföld felületén, így a periódusokban való egymásrakövetkeztetést (szukcessziót) sem használhatjuk az osztályozás általános alapjául. Mivel arra törekszünk, hogy a talajok osztályozásának alapjául az szolgáljon ami általános és lényeges Viljamsz biológiai-evolucionista tanában, minden periódusban, stádiumban és fázisban a talajképződés iránya tűnik az osztályozás legindokoltabb alapjának. Például a podzol periódusban a podzolosodás felé irányuló talajképződés, a gyepesedési periódusban a réti talajok, fekete mezőségi talajok (cesernojzomok), láptalajok felé irányuló talajképződés ezeknek különböző stádiumaival és fázisaival. A talajképződési folyamatnak ezekben az eltérő talajképződési irányokban való igazodásában a talajképződés stádiumokban és fázisokban halad előre s így a természetben ezeknek a stádiumoknak és fázisoknak megfelelő talajtípusokat és altípusokat találunk.

Viljamsz elméletének biológiai és evolucionista elvét véve tehát osztályozásunk alapjául és szem előtt tartva hazánk területének fizikai-földrajzi és természet-történeti körülményeit, a lényegében egységes, de időbeli és térbeli megnyilvánulásában változatos talajképződési folyamatot az egyes növényi formációkhoz

kötött talajképződési irányok alapján osztályoztam. Mivel a talajképződési irányokban a talajképződési folyamat stádiumokban és fázisokban fejlődik, a talajképződési irányok talajképződési stádiális sorozatokra oszlanak, amelyek azután magukban foglalják az egyes genetikai talajtípusokat és változatokat, altípusokat és változatokat, amelyek megfelelnek a nagy növényi formációk fejlődési (evolúciós) stádiumainak és fázisainak — a növényi asszociációk típusaiban és fáziszeiben

A stádiumoknak stádiális sorozatokba való csoportosításának alapjául egyrészt magának a talajképződési folyamatnak a lényege szolgált: a képződött humusz minősége és mennyisége, mely a szerves anyag biológiai fölhalmozódásának és lebontásának kifejezője. A stádiumoknak stádiális sorozatokba való csoportosításának alapjául másrészt a humusz minőségének biogenetikai következményei szolgáltak — a biológiai mállás intenzitása, valamint az ásványi mállás termékeinek és a humuszanyagoknak a talajprofilban megnyilvánuló intenzitása.

Ezeknek az ismérveknek alapján történt hazánk egyes talajtípusainak, altípusainak és változatainak a genetikai elrendezése az alant adott osztályozásba.

Alant adjuk ezen osztályozás rövid összefoglalását. Az osztályozás teljes táblázatos és grafikus leírása 1953-ban jelent meg (1).

A talajok genetikai osztályozása

I. Fás erdei formációk talajai (megfelelnek az egységes talajképződési folyamat podzol periódusának):

A. Fás erdei formációk mérsékeltén savanyú podzolosodási (degradációs) iránya következő stádiális sorozatokkal:

A₁. Gyengén savanyú erdei humifikáció és degradáció sorozata a következő genetikai egységekkel: barna és rozsdásbarna erdei talaj, vörösföld (terra rossa), vörösesbarna erdei talaj és barna-gyengén vörösesbarna-árterületi talaj, degradált csernozjom, degradált-gyengén progradált csernozjom, árterületi degradált csernozjom.

A₂. A podzolos degradációval járó erdei humifikáció sorozata magában foglalja az AL sorozat genetikai egységeinek podzolosodott altípusait, valamint a sárga- és világosszürke másodlagos podzoloikat.

B. Hegyi és szubalpin (fás erdei formációk erősen savanyú podzolosodási, (destrukciós) iránya a következő stádiális sorozatokkal:

B₁. Pre-podzolos destrukcióval járó erősen savanyú erdei humuszodási sorozat, amelybe a következő genetikai egységek tartoznak: savanyú (destrukciós) barna erdei talaj és szubalpin savanyú barna erdei talaj.

B₂. Podzolos destrukcióval járó erősen savanyú erdei humuszodási sorozat, magába foglalva a következő genetikai egységeket: podzolos savanyú barna erdei talaj és destrukciós podzol, utóbbi a következő altípusokkal és változatokkal humuszosvasa, A₂-szint nélküli podzol, humuszosvasas podzol, humifer podzol ortseiros podzol, stb.

II. Lágyszáru növényi formációk talajai (megfelelnek az egységes talajképződési folyamat gypesedési periódusának).

C. Nedves rétek lágyszáru növényi formációinak nedves gypesedési iránya a következő stádiális sorozatokkal:

C₁. Erős humuszodással járó gyengén savanyú gypesedési sorozat, progradációval vagy progradáció nélkül, ahova a következő típusok, altípusok és változatok tartoznak: podzolos réti talaj, podzolosodott barna réti talaj, barna réti

talaj, = degradált pszeudorendzina, hegyi kaszálók fekete talaja, árterületi csernozjom.

C₂. Savanyú drestrukciós gyepesedési sorozat, magába foglalva a következő típusokat és altípusokat : alpin gyepek barna talaja, alpin gyepek podzolos barna talaja, gyepesedett alpesi podzol, fás asszociációk alpesi podzolja (Juniperetum, Rhodoreto-Vaccinetum. Loiserietum stb.).

D. A sztyeppe-rétek lágyszáru növényi formációjának sztyeppi gyepesedési iránya a következő stadiális sorozatokkal :

D₁. Gyengén száraz gyepesedési sorozat, gyenge Ca-al telített humusz felhalmozódással, amelyikbe a következő genetikai egységek tartoznak : nyers löszoid (lösszerű) talaj és világosbarna száraz-sztyeppe talaj, a következő változatokkal : kilúgozott világosbarna talaj és nedves altalajú (freaticumed) világosbarna talaj.

D₂. Félíg nedves gyepesedési sorozat mérséklettől gazdag Ca-al telített humusz felhalmozódással, a fekete mezőségi talaj (csernozjom) genetikai egységeivel : gesztenyebarna, csokoládébarna, tulajdonképpeni csernozjomok-mindannyi a típusnak megfelelő mészkimosással (mésztelenítve) vagy mésztartalommal (pld. : CaCO₃-as csokoládébarna csernozjom (vagy kilúgozva) pld. : kilúgozott csokoládébarna csernozjom), azután lejtők csernozjomja, nedves altalajú csernozjom, depressziók degradált csernozjomja és progradált degradált csernozjom, gyenge, közepes erős és nagyon erős progradációval.

E. Édesvízi, hidrofil növényi asszociációk mocsarasodási iránya (részleges vagy teljes, időszakos vagy állandó mocsarasodás, felületen összegyűlemllett víz vagy felemelkedett talajvíz következtében) a következő stadiális sorozatokkal :

E₁. Részleges vagy időszakos mocsarasodási sorozat, amelyhez a következő genetikai egységek tartoznak : hidrogenézis által keletkezett podzol (a depressziók podzóját is beleértve), mocsarasodott rétek podzol-talaja, gleyes podzol, tőzeges podzol, réti talaj a következő változatokkal : meszes réti talaj, kilúgozott réti talaj.

E₂. Teljes vagy állandó mocsarasodási sorozat a következő típusokkal : gleyes televényes-lápos talaj, álláp, felláp.

F. Sósodás (szikesedés) és alkálikus degradáció iránya vízben oldódó sókat tartalmazó talajvíz jelenlegi vagy múltbeli hatása alatt ; néha az anyaközet vízben oldódó sókat tartalmaz, a következő stadiális sorozatokkal :

F₁. Sósodási sorozat a következő genetikai egységekkel : gyengén sósosodott réti talaj, gyengén sósosodott csernozjom és szoloncsák a következő alfelosztásokkal : humuszos ártéri szoloncsák, ásványi szoloncsák stb.

F₂. Alkálikus degradáció sorozata a következő genetikai egységekkel : szolonyec (szoloncsákszerű szolonyec, ártéri szoloncsákszerű szolonyec, oszlopos szolonyec, sztyeppesedett szolonyec), szolodi (tipikus és sztyeppesedett) stb.

Érkezett 1954. július 5.

Irodalom

1. Chirita, C. D. : Pedologie Generala si Forestiera. 526. Bucuresti. 1953.